

Nacionalinė švietimo agentūra

**Mokyklos vaiko gerovės komisijos veiklos
ypatumai**

Apklauso ataskaita

Parengė Kristina Ignatavičienė

Vilnius, 2021

TURINYS

ĮVADAS	3
APKLAUSOS VYKDYMAS	5
Apklauso eiga	5
Apklauso dalyviai	5
REZULTATŲ ANALIZĖ	8
Švietimo pagalbos specialistai	8
Vaiko gerovės komisijos sudėtis	9
Vaiko gerovės komisijos veikla.....	10
Vaiko gerovės komisijos veikla, kai ugdymas vyko nuotoliniu būdu.....	15
Vaiko gerovės komisijos narių kvalifikacijos tobulinimo poreikis	19
IŠVADOS.....	21

IVADAS

Mokyklos vaiko gerovės komisija (toliau – VGK) mokyklose veikia daugiau kaip dešimtmetį. Ji įkurta 2011 metais sujungus tris mokykloje veikusias komisijas – prevencinio darbo grupę, krizių valdymo komandą ir švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisiją. Šio žingsnio imtasi siekiant optimizuoti mokyklos veiklą, mažinti popierizmą.

Mokyklos VGK veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. V-579 patvirtintas Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas bei Lietuvos Respublikos Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, kuriame nustatytos VGK funkcijos, susijusios su vaiko minimalios priežiūros priemonių įgyvendinimu.

Mokyklos VGK paskirtis – rūpintis vaikui saugia ir palankia mokymosi aplinka, orientuota į asmenybės sėkmę, gerą savijautą, brandą, individualias vaiko galimybes atitinkančius ugdymo(si) pasiekimus bei pažangą, atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas.

Mokyklos VGK yra nuolat veikianti. Jos veiklos forma – posėdžiai, pasitarimai, kurie gali vykti tiesioginiu ir (arba) nuotoliniu būdu, ir kitos veiklos formos, reikalingos VGK funkcijoms atlikti. VGK sudaroma kiekvienoje mokykloje jos vadovo įsakymu. VGK dydis priklauso nuo mokykloje besimokančių mokinių skaičiaus, o sudėtis – nuo mokykloje dirbančių specialistų.

Mokyklos VGK veiklos spektras labai platus – nuo saugios aplinkos mokykloje kūrimo, švietimo pagalbos planavimo, teikimo, jos organizavimo ir veiksmingumo vertinimo, pirminio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo, minimalios priežiūros priemonių įgyvendinimo, krizinių situacijų valdymo, rekomendacijų teikimo pedagogams ugdymo organizavimo klausimais iki bendradarbiavimo su mokyklos savivaldos ar išorės institucijomis, pasiūlymų įvairiais klausimais teikimo mokyklos administracijai, tėvams, mokykloje dirbančių mokytojų kvalifikacijos tobulinimo vaikų gerovės užtikrinimo srityje inicijavimo.

Per daugiau nei dešimtmetį, siekiant pagelbėti mokyklos VGK veikti efektyviai, buvo organizuojami mokymai, skirti komisijos darbo organizavimui, darbui komandoje, pagalbos teikimo organizavimui specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir pan. Taip pat atlikti VGK veiklos vertinimo tyrimai.

Pastarieji pandemijos metai atnešė naujų iššūkių, susijusių su nuotolinio ugdymo organizavimu, kuriuos turėjo spęsti mokyklos VGK. Ateityje šių komisijų taip pat laukia išbandymai, susiję su įtrauktimi švietime. Pereinamuoju laikotarpiu bandoma įvertinti sunkumus ir kuo geriau pasiruošti teikti pagalbą ir ugdymą bendrojo ugdymo mokyklose specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakymu Nacionalinė švietimo agentūra atliko mokyklų VGK anketinę apklausą. Šios apklausos tikslas – išanalizuoti mokyklų VGK veiklos

ypatumus, kylančius sunkumus ir VGK narių kvalifikacijos tobulinimo poreikį bei nustatyti mokyklų VGK veiklos tobulinimo gaires.

APKLAUSOS VYKDYMAS

Apklaustos eiga

Apklausa vyko 2020 m. lapkričio 9 d. – gruodžio 1 d. Kvietimas dalyvauti apklausoje išsiųstas visų Lietuvos savivaldybių administracijų švietimo padaliniams. Kvietime prašoma savivaldybių perduoti informaciją apie apklausą jų pavaldumo bendrojo ugdymo mokykloms (toliau – mokykla), skatinti jas aktyviai dalyvauti apklausoje. Iki 2020 m. gruodžio 1 d. užpildytos 543 anketos. Keturių anketų atsakymai identifikuoti kaip identiški, todėl jos pašalintos ir laikoma, kad iš viso pateiktos 539 užpildytos anketos. Kadangi anketos – anoniminės, nebuvo prašoma nurodyti mokyklos pavadinimo, todėl laikoma, kad apklausoje dalyvavo 539 mokyklos.

Mokykloms pateiktą apklausos anketą parengė Nacionalinės švietimo agentūros Vaiko emocinės gerovės skyriaus psichologai ir socialiniai pedagogai, atsižvelgdami į VGK veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas. Anketą sudaro keturios dalys:

1) bendrieji duomenys apie mokyklą (savivaldybė, steigėjas, mokyklos tipas, mokinių skaičius, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičius);

2) informacija apie mokykloje dirbančius švietimo pagalbos specialistus, VGK veiklą ir kvalifikacijos tobulinimą (dirbusių specialistų skaičius, jų trūkumas, VGK sudėtis, VGK vykdytos veiklos 2019–2020 m. m., šių veiklų svarba, sėkmingumas, sunkumai, nuotolinio ugdymo poveikis VGK darbui, geroji VGK darbo patirtis, kvalifikacijos renginių poreikis);

3) informacija apie mokykloje įgyvendintas prevencines programas 2019–2020 m. m. (vykdytų programų pavadinimai, jų pasirinkimo priežastys, jų vykdymo efektyvumas);

4) nuotolinio ugdymo poveikis VGK veiklos organizavimui (sunkumai, kompetencijos).

Apklaustos duomenų analizė atlikta naudojantis skaičiuokle „MS Excel“ bei statistinės informacijos apdorojimo programiniais paketais (SPSS) (angl. – Statistical Package for the Social Sciences).

Apklaustos dalyviai

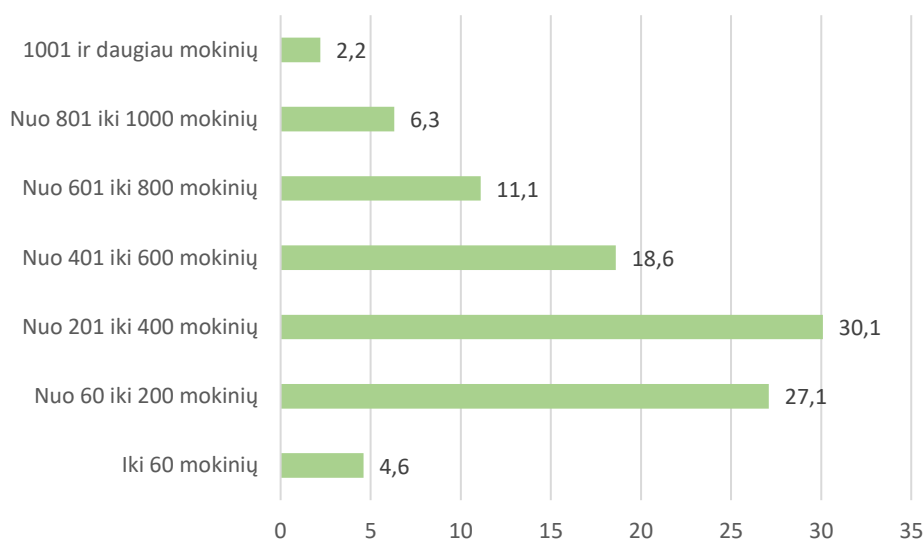
Apklausoje dalyvavo 63 pradinės mokyklos (11,7 proc.), 113 progimnazijų (21,0 proc.), 139 pagrindinės mokyklos (25,8 proc.), 223 gimnazijos (41,3 proc.) ir 1 profesinė mokymo įstaiga (0,2 proc.) (žr. 1 lentelėje).

1 lentelė. Mokyklų pasiskirstymas pagal tipą

Eil. Nr.	Mokyklos tipas	Mokyklų (N=539)	
		skaičius	dalys, proc.
1	Pradinė	63	11,7
2	Progimnazija	113	21,0
3	Pagrindinė	139	25,8
4	Gimnazija	223	41,3
5	Profesinio mokymo įstaiga	1	0,2

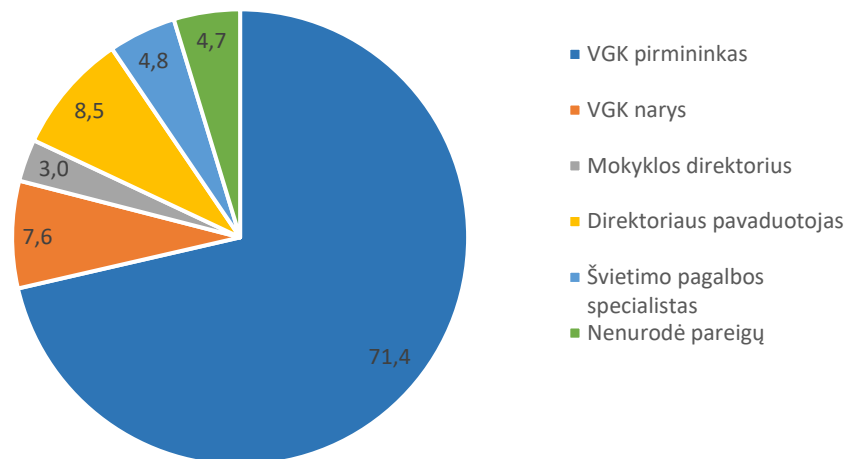
Apklausoje anketą užpildė 49 savivaldybių mokyklos. Užpildžiusių apklausoje anketas skirtingų savivaldybių mokyklų skaičius varijuoja nuo 2 (dviejų) iki 71 (septyniasdešimt vienos). Aktyviausiai apklausoje dalyvavo mokyklos, priklausančios Vilniaus miesto savivaldybei – 71 mokykla (13,2 proc.), Kauno miesto – 44 mokyklos (8,2 proc.), Klaipėdos miesto – 27 mokyklos (5,0 proc.), Šiaulių miesto – 26 mokyklos (4,8 proc.), Vilniaus rajono – 24 mokyklos (4,5 proc.). Kitų apklausoje dalyvavusių savivaldybių mokyklos sudaro nuo 0,4 iki 3,5 proc. (nuo 2 (dviejų) iki 19 (devyniolikos) mokyklų).

Dauguma apklausoje dalyvavusių mokyklų – savivaldybės pavaldumo (97,4 proc.). Į anketos klausimus atsakė devynios mokyklos, kurių steigėjas – privatus asmenys bei institucijos, ir penkios, kurių steigėjas – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

1 pav. Besimokančių mokykloje mokinių skaičius (proc.)

Anketoje taip pat buvo prašoma nurodyti mokykloje besimokančių mokinių skaičių. Atsakymai parengti taip, kad mokykla pasirinktų intervalą, į kurį patenka pagal mokykloje besimokančių mokinių skaičių. Trečdalį apklausoje dalyvavusių mokyklų sudaro mokyklos, kuriose mokosi nuo 201 iki 400 mokinių, kiek mažiau mokyklų, kuriose mokosi nuo 60 iki 200 mokinių (27,1 proc.). Labai mažų mokyklų, kuriose mokosi iki 60 mokinių (4,6 proc.), labai didelių mokyklų, kuriose mokosi daugiau kaip 1001 mokiniams (2,2 proc.), duomenys pateikiami 1 paveikslėlyje.

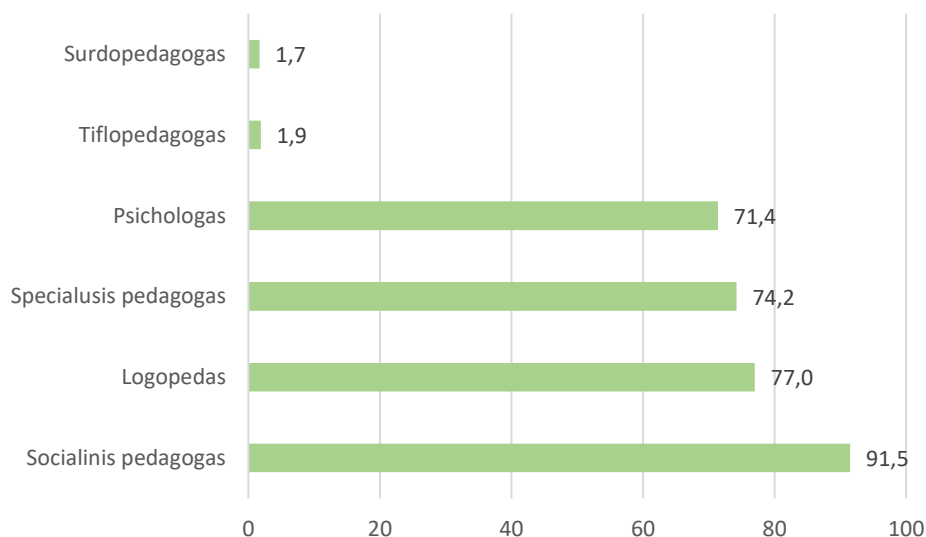
2 pav. Anketą pildžiusių asmenų pasiskirstymas (proc.)

Apklauso vykdytojas prašė mokyklų užpildyti vieną apklausos anketą, kuri atspindėtų visų VGK narių apibendrintą požiūrį. Daugumą apklausos anketų užpildė VGK nariai: pirmininkas – 71,4 proc., kitas komisijos narys – 7,6 proc. (žr. 2 pav.) Anketas taip pat pildė mokyklos direktoriaus pavaduotojai (8,5 proc.), švietimo pagalbos specialistai (4,8 proc.), mokyklų direktoriai (3,0 proc.). Nedidelė dalis asmenų, pildžiusių anketą, nenurodė savo pareigų (4,7 proc.), todėl negalima pasakyti, kaip jie susiję su VGK.

REZULTATŲ ANALIZĖ

Švietimo pagalbos specialistai

Siekiant sužinoti, kokie švietimo pagalbos specialistai dirbo mokyklose 2019–2020 m. m., buvo prašoma respondentų pažymėti mokykloje dirbusius specialistus. Daugumoje iš apklausoje dalyvavusių mokyklų 2019–2020 mokslo metais dirbo socialinis pedagogas (91,5 proc.). Kitų švietimo pagalbos specialistų – mažiau: logopedų – 77,0 proc., specialiųjų pedagogų – 74,2 proc., psichologų – 71,4 proc. Keliose mokyklose dirbo surdopedagogas (1,7 proc.) ir tiflopedagogas (1,9 proc.). Keturios mokyklos (0,7 proc.) nurodo, kad joms padeda pedagoginėse psichologinėse tarnybose dirbantys švietimo pagalbos specialistai.

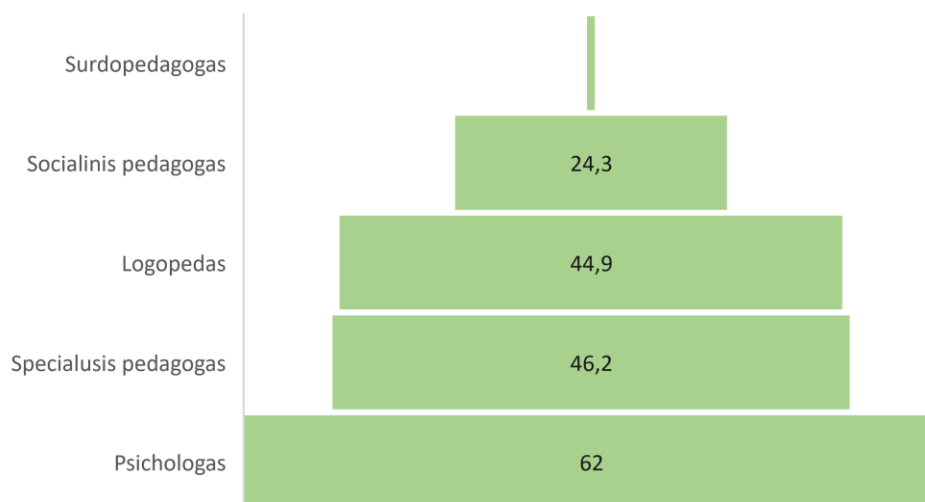
3 pav. Mokyklose dirbusių švietimo pagalbos specialistų pasiskirstymas (proc.)

Pastebėtina, kad kai kurie respondentai švietimo pagalbos specialistams priskiria mokytojo padėjėjus (12,1 proc.), visuomenės sveikatos priežiūros specialistus (1,1 proc.), gydomosios kūno kultūros mokytojus, judesio korekcijos pedagogus, kineziterapeutus, profesijos mokytojus, papildomo ugdymo mokytojus.

Tik 252 apklausoje dalyvavusiose mokyklose (46,7 proc.) 2019–2020 m. m. dirbo keturi švietimo pagalbos specialistai: socialinis pedagogas, psichologas, logopedas ir specialusis pedagogas. Trys švietimo pagalbos specialistai dirbo 148 mokyklose (27,5 proc.), du – 109 mokyklose (20,2 proc.), vienas – 23 mokyklose (4,3 proc.). 7 (septyniose) mokyklose (1,3 proc.) nebuvo nė vieno iš keturių paminėtų švietimo pagalbos specialistų.

41,4 proc. respondentų nurodė, kad, pagal besimokančių mokinių skaičių, 2019–2020 mokslo metais jų mokyklose dirbo pakankamai švietimo pagalbos specialistų, 56,6 proc. respondentų

nurodė, kad švietimo pagalbos specialistų buvo nepakankamai. 2 proc. apklausos dalyvių į šį klausimą neatsakė.

4 pav. Švietimo pagalbos specialistų trūkumas pagal besimokančių mokinių skaičių (proc.)

Iš nurodžiusių, kad pagal besimokiusių skaičių jų mokykloje trūko švietimo pagalbos specialistų, atsakymų nustatyta, jog dviejuose trečdaliuose mokyklų trūko psichologų, beveik pusėje mokyklų trūko specialiųjų pedagogų ir logopedų, ketvirtadalyje mokyklų trūko socialinių pedagogų. Dvi mokyklos nurodo, kad trūko surdopedagogų (žr. 4 pav.). Nė viena mokykla nenurodo, kad trūko tiflopedagogų.

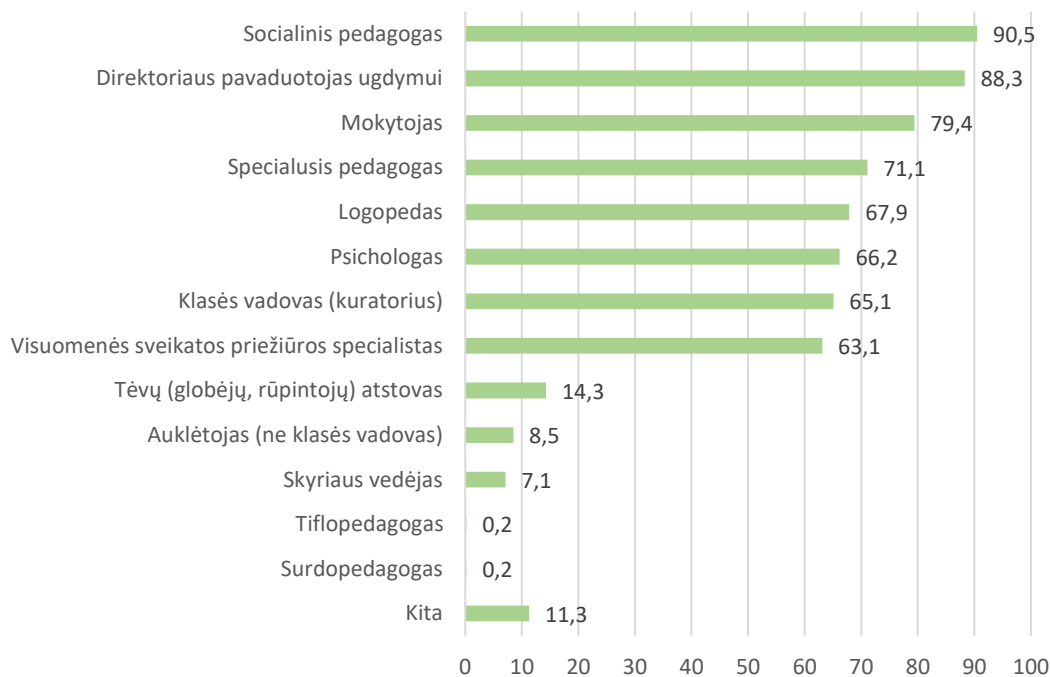
Pastebėtina, kad švietimo pagalbos specialistų trūkumas tiek apskritai, tiek pagal besimokančiųjų mokinių skaičių mokyklose – itin aktuali problema. Apklausos dalyviai pastebi, kad dažnai nepavyksta rasti specialistų.

Vaiko gerovės komisijos sudėtis

Apklausos vykdytojas prašė respondentų nurodyti jų mokyklos VGK sudėtį. Buvo galima pasirinkti norimą atsakymų variantų skaičių, o pasirinkus atsakymą „Kita“ – įrašyti trūkstamus VGK narius. Respondentai rinkosi nuo 1 iki 11 atsakymų variantų. Daugiausia pasirinkti šeši (26,7 proc.) ir septyni (21,7 proc.) atsakymai, nemažai respondentų pasirinko 5 (18,4 proc.) ir 8 (16,9 proc.) skirtingus atsakymus. Po kelis respondentus rinkosi vieną, du, dešimt ar vienuolika atsakymo variantų.

90,5 proc. mokyklų VGK sudėtyje yra socialinis pedagogas, 88,3 proc. – direktoriaus pavaduotojas ugdymui, 79,4 proc. – mokytojas, 71,1 proc. – specialusis pedagogas (žr. 5 pav.). Dvieju trečdalių mokyklų VGK sudėtyje dirba logopedas (67,9 proc.), psichologas (66,2), klasės vadovas / kuratorius (65,1 proc.) ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistas (63,1 proc.). Pažymėtina, kad

net 14,3 proc. mokyklų VGK sudėtyje yra mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai). Rečiau šios komisijos sudėtyje dirba auklėtojai (ne klasių vadovai), skyrių vedėjai, labai retai – tiflopedagogai ir surdopedagogai.

5 pav. Mokyklos VGK sudėtis (proc.)

Daugiau kaip dešimtdalis respondentų pasirinko atsakymą „Kita“ ir nurodo, kad jų mokyklos VGK sudaro ir kiti mokyklos darbuotojai ar bendruomenės atstovai. 20 mokyklų nurodo, kad jų VGK sudėtyje buvo mokyklos direktorius, 15 mokyklų – seniūnijos atstovas, 5 mokyklos – mokytojo padėjėjas. Po vieną du respondentus nurodo, kad jų mokyklos VGK dirba socialinis partneris, treneris, karjeros specialistas, psichiatras, neformaliojo ugdymo organizatorius, maitinimo ir higienos specialistas, bendruomenės atstovas, bibliotekos vedėjas, dar vienas pavaduotojas, kapelionas.

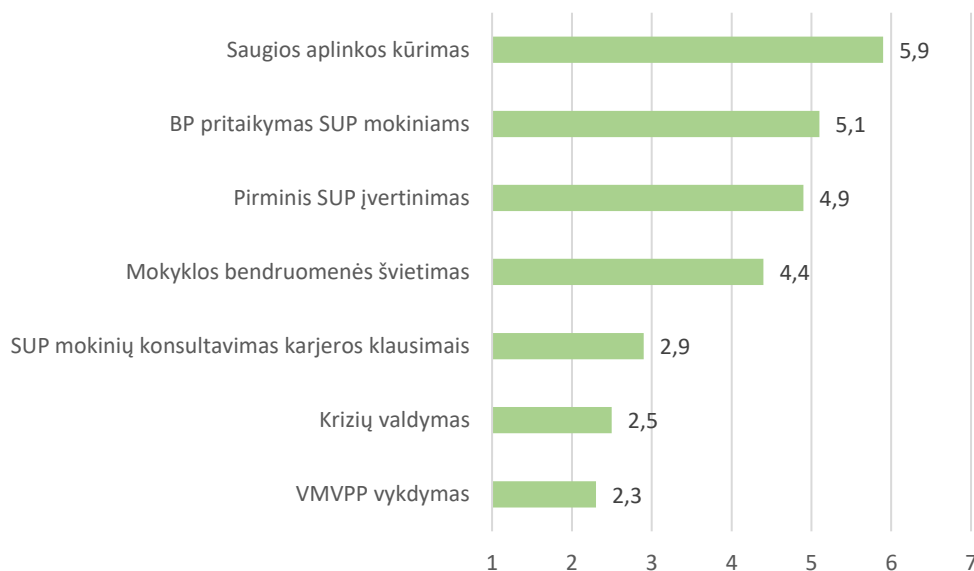
Mokyklos VGK sudaro ne tik švietimo pagalbos specialistai, mokyklos administracijos atstovai, mokytojai, klasių vadovai. Labai dažnai šioje komisijoje dirba visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, neretai pasitelkiami mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) atstovai. Kai kurių mokyklų VGK sudėtyje yra mokyklos vadovas, seniūnijos atstovas, mokytojo padėjėjas, socialinis partneris, psichiatras, bendruomenės atstovas, bibliotekos vedėjas ar kapelionas.

Vaiko gerovės komisijos veikla

Siekiant išsiaiškinti VGK veiklos ypatumus bei kylančius sunkumus, apklausos anketoje suformuluota keletas klausimų, susijusių su VGK funkcijomis. Išskirtos septynios VGK veiklos

sritis: saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimate vertinimo koordinavimas, mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimas, pirminis vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimas, ugdymo bendrųjų programų pritaikymas ar individualizavimas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių konsultavimas karjeros klausimais, vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymas ir krizių valdymas ugdymo įstaigoje.

Pirmiausia, apklausos vykdytojas paprašė išskirti (pagal svarbą) septynias VGK veiklos sritis nuo 1 (mažiausiai svarbi) iki 7 (svarbiausia). Respondentų nuomone, svarbiausia VGK veiklos sritis – saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimate vertinimo koordinavimas; svarbios – ugdymo bendrųjų programų pritaikymas ar individualizavimas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ir pirminis vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas; vidutiniškai svarbi – mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimas; mažiausiai svarbios – specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių konsultavimas karjeros klausimais, krizių valdymas ugdymo įstaigoje, vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymas (žr. 6 pav.). Manytina, kad pastarosios trys VGK veiklos sritys laikomos mažiausiai svarbiomis todėl, kad dalies mokyklų VGK su šiomis veiklomis nesusiduria, nes jų mokyklose nekilo krizinių įvykių, nesimoko specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai arba vaikai, kuriems būtų taikoma minimalios priežiūros priemonė.

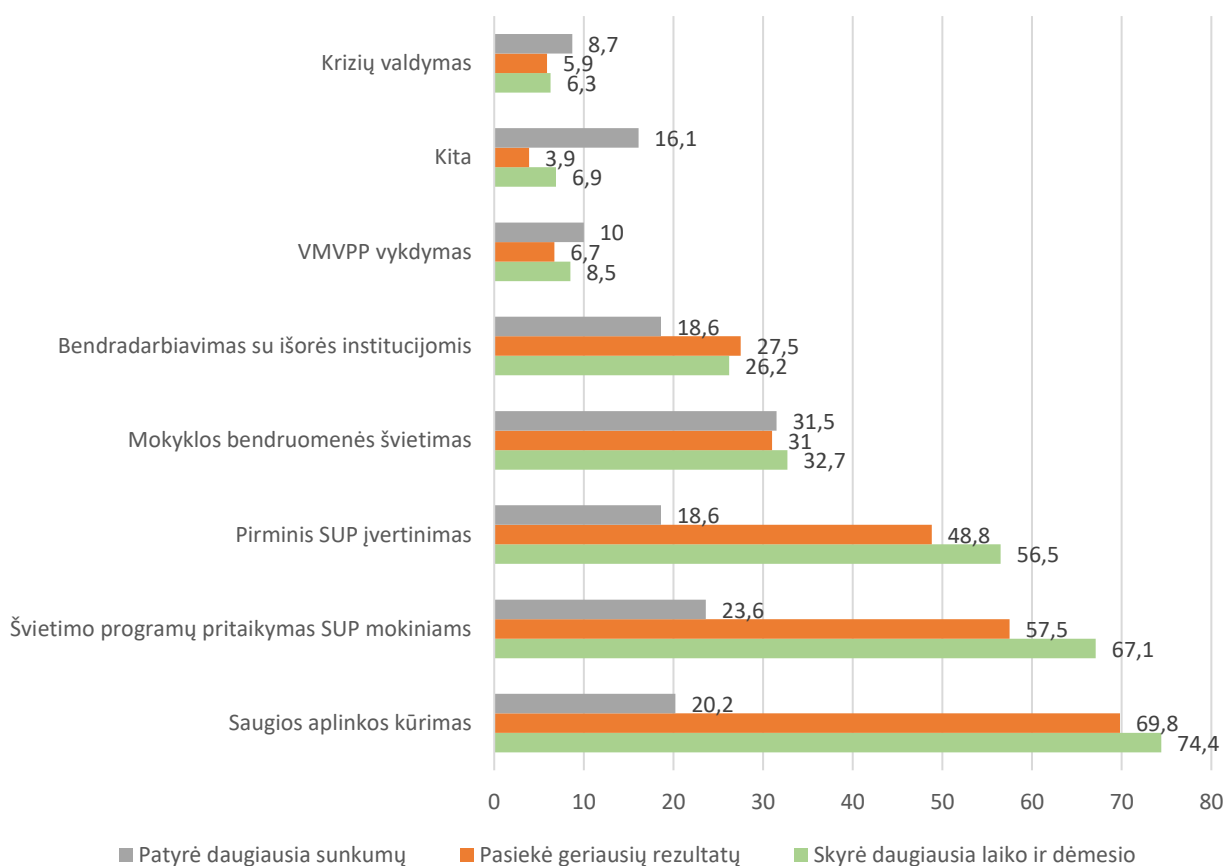

6 pav. VGK veiklos sritys pagal svarbą (proc.)

Apklausos vykdytojas domėjosi, kurioms VGK veiklos sritims mokyklų VGK skiria daugiausia laiko ir dėmesio, kuriose pasiekta geriausių rezultatų, o kuriose patiriama daugiausia

sunkumų. Atsakant į visus tris klausimus buvo galima pasirinkti atsakymų skaičių, taip pat pateikti savo pastebėjimus, įžvalgas ar komentarus.

Trys ketvirtadaliai respondentų nurodė, kad daugiausia laiko ir dėmesio skyrė saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimui, kiek mažiau – švietimo programų pritaikymui specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (67,1 proc.) ir pirminiam vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimui (56,6 proc.) (žr. 7 pav.). Beveik trečdalis atsakiusiųjų daugiausia laiko ir dėmesio skyrė mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimui (32,7 proc.), ketvirtadalis – bendradarbiavimui su išorės institucijomis (26,2 proc.). Tik 6,3 proc. respondentų nurodė, kad daugiausia dėmesio ir laiko skyrė krizių valdymui ugdymo įstaigoje, 8,5 proc. – vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymui. Akivaizdu, kad pastarosios dvi VGK veiklos vykdomos ne visose mokyklose, todėl ir vertinamos kaip tos, kurioms skiriama ne tiek daug dėmesio ir laiko. Atsakydami į klausimus, susijusius su kriziniais įvykiais ir minimalios bei vidutinės priežiūros priemonės taikymu, tik 19,1 proc. respondentų nurodė, kad jų mokykloje kilo krizinių įvykių, ir tik 8,5 proc. – kad jų mokykloje yra mokinių, kuriems taikyta vidutinės priežiūros priemonė.

7 pav. VGK veiklos sritys pagal skirtą laiką ir dėmesį, pasiektus geriausius rezultatus ir patirtus sunkumus, proc.

6,9 proc. respondentų pažymi, kad daugiau laiko ir dėmesio skyrė kitoms VGK veiklos sritims nei nurodyta apklausos anketoje. Išnagrinėjus atvirus atsakymus – nustatyta, kad pusė atsakiusių nurodo, jog daugiausia laiko ir dėmesio skyrė mokinių lankomumo problemoms spręsti. Kiti respondentai daug laiko ir dėmesio skyrė mokinių pažangos stebėsenai, pagalbos mokiniams (ne specialiųjų ugdymosi poreikių) organizavimui ir koordinavimui, drausmės problemų sprendimui, individualaus plano vaikui rengimui, renginių mokiniams organizavimui.

Atsakymai dėl pasiektų geriausių rezultatų išsidėsto labai panašiai, kaip ir atsakymai, kam daugiausiai skiriama laiko ir dėmesio (vykdytoms VGK veiklos sritims), tik jiems taikomi įvertinimai kiek žemesni, t. y., respondentų nuomone, geriausių rezultatų pasiekta saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimo (69,8 proc.), švietimo programų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (57,5 proc.) ir pirminio vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo (48,8 proc.) srityse. 5,9 proc. respondentų nurodo, kad geriausių rezultatų pasiekė krizių valdymo ugdymo įstaigoje (6,7 proc.), tai yra – vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymo srityje.

Apklausos vykdytojas teiravosi, ar respondentai sutiktų pasidalyti savo mokyklos VGK darbo gerą patirtimi su kitų mokyklų VGK nariais. Į šį klausimą teigiamai atsakė 18,4 proc. respondentų, dalis jų nurodo, kad gerą patirtimi sutiktų pasidalyti uždarame arba siaurame rate. Beveik pusė atsakiusių mielai dalytųsi švietimo pagalbos planavimo, teikimo ir organizavimo patirtimi, išskirtos tokios sritys kaip: lankomumo problemos sprendimas, pagalbos teikimas skirtingų poreikių mokiniams, individualios pagalbos mokiniui plano rengimas ir jo įgyvendinimo koordinavimas, tikslinė pagalba padedanti mokiniui įveikti mokymosi sunkumus. Dalis atsakiusių ypač pabrėžia pagalbos teikimo specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams patirtį, t. y. švietimo programų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, ugdymo individualizavimo, pirminio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo, patirtų sėkmių ir iššūkių integruojant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, mokytojo padėjėjo darbo organizavimo pamokoje, apskritai, pagalbos organizavimą ir tokio darbo specifiką.

Respondentai taip pat norėtų pasidalyti VGK veiklos organizavimo (efektyvus komandinio darbo, administracinių pasitarimų organizavimo, dokumentų tvarkymo, problemų sprendimo būdais ir pan.), prevencinės veiklos organizavimo ir vykdymo (prevencinių programų „Savu keliu“, „Raktai į sėkmę“, Olweus patyčių prevencijos programos, „Gyvai“, tėvystės įgūdžių ugdymo programų įgyvendinimo), prevencinių renginių planavimo ir organizavimo bei savitų, autentiškų mokyklos specialistų parengtų ir įgyvendinamų programų, pvz. vaikų lyderystės ir emocinių kompetencijų ugdymo programos „Bičiuliai“, saugios aplinkos mokykloje kūrimo, mokyklos bendruomenės

bendradarbiavimo, mokyklos dokumentų rengimo bei jų įgyvendinimo, mokyklos nuotolinio darbo patirtimi.

Trečdalis respondentų nuomone, daugiausia sunkumų mokyklos VGK patiria organizuodama mokyklos bendruomenės švietimą įvairiose vaiko gerovės srityse. Kitos VGK veiklos sritys, kuriose patiriama daugiausia sunkumų, išsidėsto taip: švietimo programų pritaikymas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (23,6 proc.), saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimas (20,2 proc.), pirminis vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas (18,6 proc.), bendradarbiavimas su išorės institucijomis (18,6 proc.), vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymas (10,0 proc.), krizių valdymas ugdymo įstaigoje (8,7 proc.).

Atsakydami į klausimą, kokių didžiausių sunkumų patyrė, net 16,1 proc. respondentų pasirinko atsakymą „Kita“. Išnagrinėjus atvirus atsakymus, paaiškėjo, kad penktadalis atsakiusių nurodo, jog jie kaip tik nepatiria jokių sunkumų. Ketvirtadalis atsakiusių mano, kad didžiausių sunkumų kyla dėl pagalbos mokiniams teikimo, t. y. dėl švietimo pagalbos specialistų mokykloje trūkumo, informacijos, susijusios su mokinio poreikiais, stokos (laiku neperduodama kitų institucijų informacija), sunkumų teikiant pagalbą elgesio ir emocijų sutrikimų turintiems mokiniams, nustatant specialiuosius ugdymosi poreikius karantino metu, dėl nuotolinio ugdymo. Nemažai sunkumų kyla organizuojant ugdymą nuotoliniu būdu, komunikuojant ir bendradarbiaujant su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), vykdant pamokų nelankymo prevenciją ar sprendžiant atskirų mokinių lankomumo problemas, taip pat organizuojant VGK veiklą tiek nuotoliniu, tiek kontaktiniu būdu. Pavieniai respondentai mini žalingų įpročių, priklausomybių ekranams, patyčių prevencijos sunkumus, lėšų trūkumą saugiai aplinkai mokykloje kurti.

Respondentų atsakymai, skirti trimis VGK veiklos sritims, – saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimas, švietimo programų pritaikymas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ir pirminis vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas – išsidėsto panašiai. Didžioji dalis respondentų nurodė, kad šioms VGK veiklos sritims skiriama daugiausia laiko, kiek mažiau respondentų nurodo, kad jose pasiekė geriausių rezultatų ir mažiausia dalis – kad patyrė daugiausia sunkumų. Taigi, tai trys VGK veiklos sritys, kurioms skirta daugiausia dėmesio, laiko ir kuriose pasiekta geriausių rezultatų, nors ir patirta nemažai sunkumų.

Įdomu pastebėti, kad mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimas – viena iš tų veiklų, kurią vertinant, atsakymai į visus tris klausimus pasiskirsto vienodai – po trečdalį respondentų nurodė, kad šiai sričiai skiria daugiausia laiko ir dėmesio, – pasiekė geriausių rezultatų ir patyrė daugiausia sunkumų. Tokie atsakymai leidžia manyti, kad ši VGK veiklos sritis kelia nemažai iššūkių, galbūt jai reikėtų skirti daugiau laiko ir dėmesio.

Beveik trečdalis respondentų nurodo, kad bendradarbiavimui su išorės institucijomis skyrė daugiausia laiko ir sulaukė geriausių rezultatų. Sunkumų šioje srityje patyrė 18,6 proc. atsakiusiųjų. Šiek tiek daugiau respondentų nurodo, kad bendradarbiavimo su išorės institucijomis veiklos srityje, pasiekė geriausių rezultatų (27,5 proc.), nei tam skyrė laiko ir dėmesio (26,2 proc.). Nemaža dalis atsakiusiųjų nurodo, kad šioje VGK veiklos srityje patiriama daugiausia sunkumų.

Respondentų atsakymai rodo, kad dviejose VGK veiklos srityse, kurios susijusios su vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymu ir krizių valdymu ugdymo įstaigoje, – patiriama daugiausia sunkumų (atitinkamai 10,0 ir 8,7 proc.), palyginus su tuo, kiek daug (vykdytoms VGK veiklos sritims) skiriama laiko ir dėmesio (8,5 ir 6,3 proc.) bei pasiekiami geriausių rezultatų (6,7 ir 5,9 proc.).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad respondentai, svarbiausiomis VGK veiklos sritimis laiko tas pačias veiklos sritis, kurioms skyrė daugiausiai laiko ir dėmesio bei kuriose pasiekė daugiausiai geriausių rezultatų. Išryškėjo trys VGK veiklos sritys – saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimas, švietimo programų pritaikymas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ir pirminis vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas. Taigi, tai veiklos, kurios laikomos svarbiausiomis, kurioms skiriama daugiau laiko ir dėmesio bei pasiekiami geriausių rezultatų. Kita vertus, vidutiniškai svarbią VGK veiklos sritį – mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimą – respondentai vertina gana prieštarinčiai. Tokia pati dalis respondentų mano, kad šiai VGK veiklos sričiai skiriama daugiausia laiko ir dėmesio, pasiekiami geriausių rezultatų ir patiriama daugiausia sunkumų. Tokias veiklos sritis, kaip vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymas ir krizių valdymas ugdymo įstaigoje, respondentai nurodo kaip mažiausiai svarbias jų veiklos sritis, o taip pat ir veiklos sritis, kuriose patyrė daugiau sunkumų, nei joms skyrė laiko ir dėmesio ar pasiekė geriausių rezultatų.

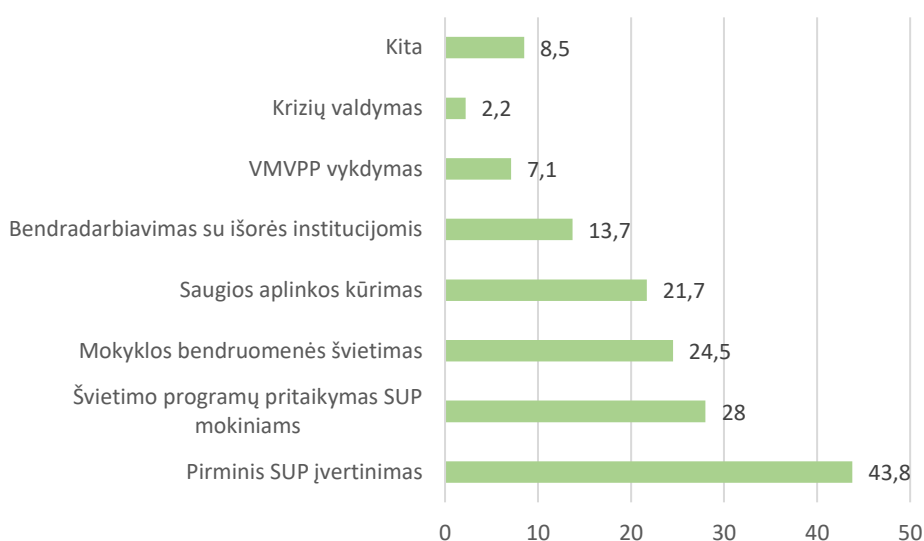
Vaiko gerovės komisijos veikla, kai ugdymas vyko nuotoliniu būdu

Apklausoje anketoje suformuluoti klausimai, skirti VGK veiklai, kai ugdymas vyko nuotoliniu būdu. Apklausoje vykdytojas norėjo sužinoti, kaip VGK nariams sekėsi organizuoti savo darbą, kokių sunkumų patyrė, ir kas padėtų spręsti kilusius sunkumus. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad apklausa buvo organizuojama 2020 m. rudenį, vadinasi, respondentai, atsakydami į anketos klausimus, vertino pirmojo karantino metu patirtus nuotolinio darbo sunkumus.

93,3 proc. respondentų mano, kad mokyklos VGK pasirengusi dirbti nuotoliniu būdu, ir tik labai maža dalis abejoja VGK pasirengimu dirbti nuotoliniu būdu (5,6 proc.), tai yra 1,1 proc. respondentų mano, kad VGK – nepasirengusi dirbti nuotoliniu būdu.

Atsakydami į klausimą, skirtą VGK veiklos sritims, kurias paveikė nuotolinis ugdymas, respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymų variantus. Respondentų nuomone, nuotolinis ugdymas

paveikė visas anketoje įvardytas VGK veiklas (žr. 8 pav.). Daugiausia respondentų (43,8 proc.) nurodo, kad nuotolinis ugdymas paveikė pirminį specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimą, mažiau – švietimo programų pritaikymą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (28,0 proc.), mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimą (24,5 proc.) bei saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimą (21,7 proc.). Mažiausia respondentų dalis pasirinko vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymą (7,1 proc.) ir krizių valdymą ugdymo įstaigoje (2,2 proc.).

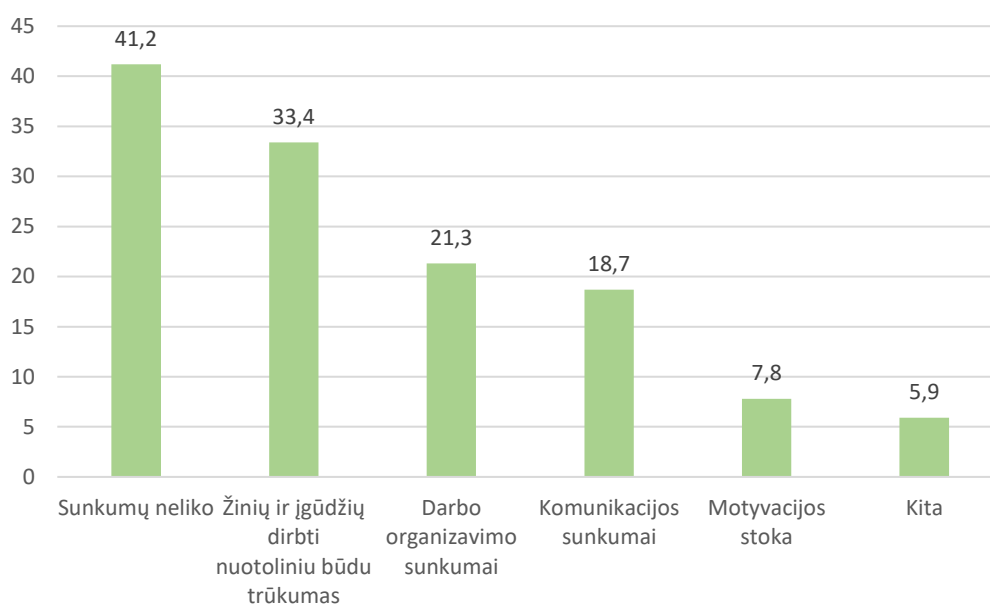

8 pav. VGK veiklos sritys, kurias paveikė nuotolinis ugdymas (proc.)

Net 8,5 proc. respondentų pasirinko atsakymą „Kita“. Penktadalis, pasirinkusiųjų atsakymą „Kita“, vėl nurodo, kad kitų sunkumų nepatyrė. Respondentų nuomone, daugiausia sunkumų patiriama teikiant pagalbą, vertinant mokinių pažangą ir organizuojant VGK posėdžius nuotoliniu būdu. Dėl karantino sumažėjo tiesioginių kontaktų su mokiniais ir jų tėvais, buvo sunkiau su jais susisiekti ir bendrauti nuotoliniu būdu, kai kurie tėvai ir mokiniai stokoja naudojimosi informacinėmis technologijomis įgūdžių, tad kilo komunikacijos ir susitarimų laikymosi sunkumų. VGK teko papildomai skirti laiko komunikavimui, šviečiamųjų renginių ir užsiėmimų organizavimui. Taip pat sunkumų kėlė mokinių lankomumas, išaugęs pagalbos poreikis dėl pablogėjusios mokinių emocinės būsenos ir sumažėjusių jų socialinių kontaktų.

Atsakant į klausimą dėl patirtų sunkumų organizuojant veiklą nuotoliniu būdu, buvo galima pasirinkti kelis atsakymų variantus. 41,2 proc. respondentų nurodo, jog nepatyrė jokių sunkumų dirbdami nuotoliniu būdu (žr. 9 pav.). Trečdalis respondentų nurodo, kad jiems trūko žinių ir įgūdžių dirbti nuotoliniu būdu, 21,3 proc. – patyrė darbo organizavimo sunkumų, 18,7 proc. – komunikacijos sunkumų, 7,8 – motyvacijos stoką.

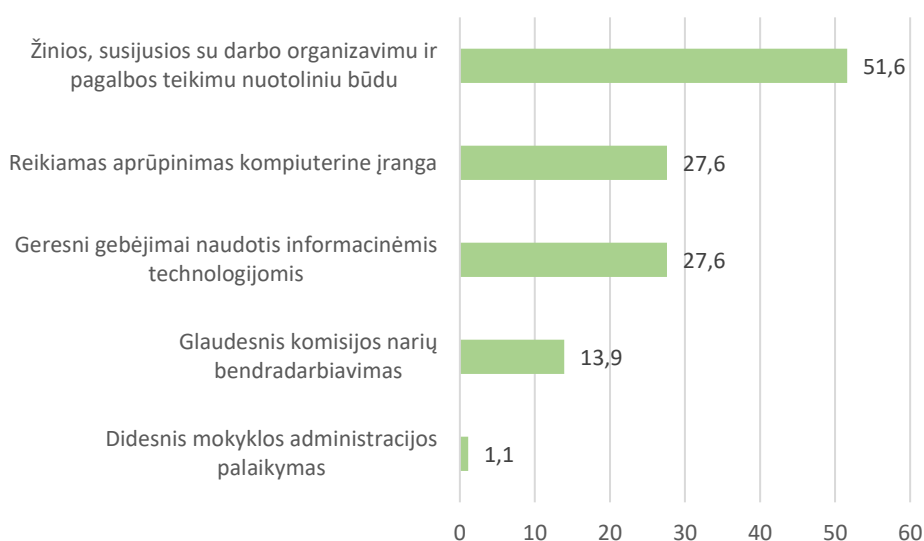
Apklausoje anketoje taip pat pateiktas atviras klausimas, su kokiomis problemomis susidūrė VGK, darbą organizuodama nuotoliniu būdu. Į šį klausimą atsakė 173 respondentai, iš kurių 45 nurodo, kad sunkumų nepatyrė. Išanalizavus atsakymus į atvirą klausimą, paaiškėjo, kad dažniausiai minimas sunkumas – pagalbos poreikio nustatymas bei pagalbos mokiniams ir jų tėvams teikimas. Nuotoliniu būdu sudėtinga įvertinti specialiuosius ugdymosi poreikius, ne visas problemas įmanoma pastebėti. Tiesioginio kontakto su vaikais ar jų tėvais nebuvimas trukdė organizuoti darbą ir teikti pagalbą. Nuotolinė pagalba – mažiau efektyvi. Kai kurie vaikai ar tėvai neprisijungdavo jiems skirtų nuotolinių konsultacijų metu, kai kurie vaikai nenorėjo bendrauti, nuotoliniu būdu sudėtinga suteikti pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams. Respondentai, nuotolinės pagalbos teikimą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, dažnai išskiria kaip problemą, nes kai kurie iš jų nėra tinkamai pasirengę bendrauti nuotoliniu būdu.

9 pav. VGK patirti sunkumai organizuojant veiklą nuotoliniu būdu (proc.)

VGK darbo ir posėdžių organizavimas nuotoliniu būdu kėlė iššūkių nemazai daliai respondentų. Organizuojant VGK darbą bei posėdžius kilo techninių organizacinių nesklandumų, laiko suderinamumo kliūčių. Sunku buvo nustatyti VGK veiklos prioritetus, nes veikla vyko chaotiškai. Dėl skirtingo šeimų techninio aprūpinimo specialistai buvo priversti mokytis bendrauti skirtingomis komunikacijos priemonėmis su kiekviena šeima ar vaiku. Sunku buvo sukviesti mokinių tėvus ar jų globėjus dalyvauti nuotoliniuose susitikimuose tiek dėl techninių kliūčių, tiek dėl skaitmeninio raštingumo įgūdžių stokos, tiek dėl nenoro bendradarbiauti. Nuotolinis darbas reikalauja daugiau laiko sąnaudų, sunku rasti visiems tinkamą posėdžių laiką, padidėjo mokytojų krūvis, nes visas dėmesys sutelktas į pamokas; VGK nariai (švietimo pagalbos specialistai) turėjo daugiau laiko skirti pagalbos teikimui.

VGK darbo organizavimui sunkumų kėlė mokyklos bendruomenės narių gebėjimų ir įgūdžių stoka naudojantis informacinėmis technologijomis, informacinių komunikacijos technologijų (IKT) įrangos ir priemonių trūkumas, VGK narių žinių, įgūdžių ir patirties stoka organizuojant darbą nuotoliniu būdu. Pavieniai respondentai mini, kad buvo sunku bendrauti su kai kuriomis šeimomis, dalis tėvų negalėjo padėti savo vaikams naudotis informacinėmis technologijomis, nes patiems trūko gebėjimų, kai kurie tėvai slėpė šeimos problemas, kurios veikė vaiko emocinę būseną, mokymąsi ir elgesį.

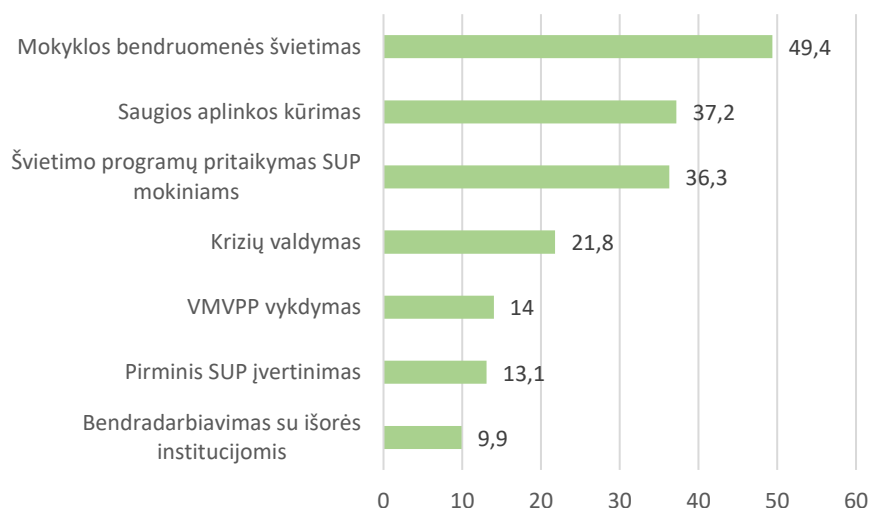
10 pav. Priemonės efektyviam VGK darbui nuotoliniu būdu (proc.)

Atsakydami į klausimą, kas padėtų VGK efektyviau dirbti nuotoliniu būdu, daugiau kaip pusė respondentų nurodo, kad jiems padėtų žinios, susijusios su darbo organizavimu ir pagalbos teikimu nuotoliniu būdu, daugiau nei ketvirtadalis – reikiamas aprūpinimas kompiuterine įranga ir geresni gebėjimai naudotis informacinėmis technologijomis, daugiau nei dešimtadalis – glaudesnis VGK narių bendradarbiavimas (žr. 10 pav.). Didesnis mokyklos administracijos palaikymas, respondentų nuomone, nėra svarbus efektyviam VGK darbui nuotoliniu būdu. Tik 1,1 proc. respondentų rinkosi šį atsakymą.

Apibendrinant galima pasakyti, kad nuotolinis darbas paveikė visas VGK veiklos sritis, labiausiai iš visų – pirminių vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimą. Dirbdami nuotoliniu būdu dalis respondentų patyrė tokių sunkumų, kaip žinių ir įgūdžių stoka, darbo organizavimo ar komunikacijos sunkumų. Nuotolinio darbo sunkumus padėtų įveikti žinios, susijusios su darbo organizavimu ir pagalbos teikimu nuotoliniu būdu.

Vaiko gerovės komisijos narių kvalifikacijos tobulinimo poreikis

Apklausoje anketoje suformuluotas klausimas, skirtas išsiaiškinti VGK kvalifikacijos tobulinimo poreikį. Respondentai galėjo pasirinkti kelias VGK veiklos sritis, kuriose norėtų tobulinti savo kvalifikaciją. Didžioji dauguma atsakiusių (80,7 proc.) nurodo, kad pageidautų su VGK veiklomis susijusių kvalifikacijos tobulinimo renginių. Beveik pusė pageidaujančių VGK kvalifikacijos tobulinimo renginių pažymi, kad mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimas – ta VGK veiklos sritis, kurioje norėtų tobulinti savo kvalifikaciją (žr. 11 pav.). Šiek tiek daugiau nei trečdalis respondentų pasirinko kitas dvi VGK veiklos sritis – saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimą (37,2 proc.) bei švietimo programų pritaikymą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (36,3 proc.) – kaip svarbias jų kvalifikacijos tobulinimui. Kvalifikaciją, susijusią su krizių valdymu ugdymo įstaigoje, norėtų tobulinti 21,8 proc. atsakiusių, vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymo srityje – 14,0 proc., pirminio specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo srityje – 13,1 proc., bendradarbiavimo su išorės institucijomis srityje – 9,9 proc.

11 pav. Kvalifikacijos tobulinimo poreikis (proc.)

Respondentų nuomone, reikia kvalifikacijos tobulinimo renginių, susijusių su visomis apklausoje anketoje nurodytomis VGK veiklos sritimis. Atkreiptinas dėmesys, kad mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimą, didžiausia dalis respondentų nurodė kaip tą VGK veiklos sritį, kurioje patiria daugiausia sunkumų. Pažymėtina, kad didžiausia dalis respondentų ją pasirinko kaip pageidaujamą kvalifikacijos tobulinimo sritį. Krizių valdymas ugdymo įstaigoje bei vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymas – tos VGK veiklos sritys, kurias mažiausia dalis respondentų pasirinko kaip tas, kurioms skiriama daugiausia laiko ir dėmesio, pasiekiami geriausių rezultatų bei patiriama daugiausia sunkumų. Šias dvi VGK

veiklos sritis didesnę dalį respondentų nurodo kaip sritis, kuriose pageidautų tobulinti kvalifikaciją. Vadinasi, nepaisant to, kad krizių valdymas ugdymo įstaigoje bei vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių vykdymas – mažiausiai svarbios VGK veiklos sritys, kvalifikacijos tobulinimo poreikis, susijęs su šiomis sritimis, – išlieka svarbus ir pageidaujamas.

IŠVADOS

1. Švietimo pagalbos specialistų trūkumas mokyklose vis dar aktuali problema. Daugiau kaip pusė respondentų nurodė, kad švietimo pagalbos specialistų, pagal besimokančiųjų skaičių mokykloje – nepakanka.

2. Svarbiausiomis VGK veiklos sritimis laikomos šios veiklos: saugios aplinkos mokykloje kūrimo ir mokyklos mikroklimato vertinimo koordinavimas, švietimo programų pritaikymas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ir pirminis vaikų specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimas. Tai taip pat VGK veiklos sritys, kurioms skirta daugiausiai laiko ir dėmesio, pasiekta daugiausiai geriausių rezultatų, nors patirta ir nemažai sunkumų.

3. Nuotolinis darbas pandemijos pradžioje paveikė visas VGK veiklos sritis, labiausiai – pirminį specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimą. Du penktadaliai atsakiusiųjų teigia, kad nepatyrė sunkumų dirbdami nuotoliniu būdu pandemijos pradžioje. Kiti patyrė darbo organizavimo ar komunikacijos sunkumų, nes trūko žinių ir įgūdžių dirbant nuotoliniu būdu. Nuotolinio darbo sunkumus padėtų įveikti žinios, susijusios su darbo nuotoliniu būdu organizavimu ir pagalbos teikimu mokiniams ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams).

4. Kvalifikacijos tobulinimas pageidaujamas visose VGK veiklos srityse, net ir tose, kurias mažiausia dalis respondentų pasirinko kaip tas, kurioms skyrė daugiausiai laiko ir dėmesio, pasiekė geriausių rezultatų ir patyrė daugiausia sunkumų. Labiausiai pageidaujama kvalifikacijos tobulinimo sritis – mokyklos bendruomenės švietimo įvairiose vaiko gerovės srityse organizavimas.
